

નિશાળો ઉપયોગી કોઇવખત નહીં બનેલું
એવું પુસ્તક

કોપ્ટક પદ્ધતિ.

રચીને પ્રસિદ્ધ કરનાર
યાશીક પારવતીશંકર શ્રેષ્ઠરામ.
દોહરે.

આ પદ્ધતિ કાચી રચી કરતો નથી હું ગર્વ
બાળકો ભણા ઉમંગથી તાન રાગથી સર્વ

સને ૧૮૬૭ના રૂપમાં એક પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવ્યું છે
જેવું હક કર્તાએ સ્વાધી રાખ્યો છે.

“ધી શાઈલીંગ સ્ટાર” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
ગંગારામ આત્મારામ પંડીતે છાપ્યું.
સવંત ૧૮૪૮ સને ૧૮૬૨
કીંમત બે આના.

પ્રસ્તાવના.

હે આર્યજનો! આ કોષ્ટક સંગ્રહની ચોપડી રચી બહાર પાડ્યા પહેલાં મેં તથા મારા પ્રીય દાસ્તદારે, તાજલમૂખ ગુલ-બંકાવળી નામનો નાટક છપાવી બહાર પાડ્યો હતો; પછીથી મારા મનમાં એવો વિચાર આવ્યો કે, કંઈ કરતા નાની વયના છોકરાઓને કેળવણીમાં થોડી મહેનતે આ કોષ્ટક લાગુતા વહેલું આવડે.

એમ મારા મનમાંથી એ દિવસ થયા વિચારતો હતો, એવામાં મારાભાઈ નરસિંહરામ ફરસરામ, તથા પ્રીય દાસ્તદાર માહારાજ કર પાર્વતીશંકર, તથા હરમૂખરામ સુરજરામ, એઓએ ઘણા શ્રમ લઈ આ પુસ્તક બનાવવામાં મદદ કરી છે, તેથી તેના હું ઘણાજ આભારી થયો છું, વળી આ કોષ્ટક બનાવવાને હું તથા મારા મિત્રો વગેરે ઘણા દિવસ થયા ધારતા હતા કે આવું એક હું કે પુસ્તક થએથી નિશાળોમાં વિદ્યાર્થીઓને ઘણુંજ ઉપચોગી થઈ પડશે, એવા હેતુથી ઘણીજ સરળ રીતે બનાવેલું છે. એમાં ખામી જોડ હોયતે સુધારી વાંચવા કૃપાવંત થશો. કેમ કે હું વગેરે મારા મિત્રો એવા કવીશ્વર કે જ્ઞાની નથી; પણ હમારી અદ્ય બુદ્ધિ પ્રમાણે બનાવેલું છે. તે શાળાઓમાં ઉપચોગમાં લેવા મહેતાજીઓ તથા માસ્તરો વગેરે સૌ સદગૃહસ્થો મારી તરફથી લલામણુ કરશો, એવી મારી સંપૂર્ણ આશા છે.

લી૦ નંબર ૩ ની નિશાળના આસોસ્ટન્ટ
માસ્તર પારવતીશંકર ફરસરામ.

દોહરો અથવા ગઝલ.

નળ રાજા ભલો થયો મોટો રાજા ભૂપ
રૂખડયો જંગલ ઘણા ખમ્બો એતો દુઃખ
સિંહ સરખો એ હતો કેવા એના રૂપ
હરણ વાઘથી નવ ખીએ એવો રાજા ભૂપ
રાણી તો બૂલીપડી દુઃખપામી તે અપાર
મનમાં ઘણું વિચારતી મળવા રાયને સાર
જાતે એતો એકલી દુઃખમાં થઈ ખુવાર
નીરખી ને પગ મૂકતી મોઢેકરે પોકાર

રાગ આખાહરણ

વ્યાખ્યા રચીચોપડીની સારી
સર્વે વાતે લેખને સુધારી
મનમાં હોંસ રાખી હતી ભારી
હાસ પૂરી થઈછે હમારી
શંદેહતો મુજ મનમાં ભારે
કુર્યો ઇશ્વરે પૂરો વિચારે
રહું સદા સુખી એવું માંગું
પ્રાંતી મારા મનની ભાંગું.

રાગ બીલાવર

હુમેશાની ખંતથી
 રટણ કરં દીન રાત
 મુખથી એવું માંગું છું
 ખરે ખરું શુભ કાળ-૧-હું
 રાખો ધીરજ સૌ ભાઈઓ
 મનમાં મળવાને ચાહો
 પા મિનિટ ખાશો નહીં
 દયા નમાં લો આ વાત-૨-હું

દીંડી

પાપ માફ કરો મલુજ હમારા
 રહે ખુશી તેથી દાસતો તમારા
 વળી એણે કર્યા વિદ્યામાં વધારા
 તીક્ષણ બોલ એના લાગે ઘણા પ્યારા—૧
 સંકટ વેઠ્યું ઘણું મારે માટે ભારી
 કર સાહે મલુ તું તો છે મોરારી
 રહે કિર્તી જેની સદાતો પ્રકાશી
 બ્રાંતીથી કવિતાતો કરી ખાશી—૨

નાણાનું કોષ્ટક

- ૩ પાઇ = ૫ આના
 ૬ પાઇ = અડધા આના
 ૯ પાઇ = પોણા આના
 ૧૨ પાઇ = ૧ આના
 ૧૬ આના = ૧ રૂપિયા
 ૧૫ રૂપિયા = ૧ મોહોર

હિસાબ ગણવાનું કોષ્ટક

- ૧૦૦ રેસ = ૧ પાવલું
 ૪ પાવલા = ૧ રૂપિયા

તોલવાનું કોષ્ટક

- ૭૨ ટાંક = ૧ શેર
 ૪૦ શેર = ૧ માણ

રાગ દીડી (૧)

ત્રણ પાઇએતો પા આનો થાય
 છ પાઇએતો અડધા આનો કહેવાય
 નવ પાઇ નોતો પોણા આનો થાય
 બાર પાઇનો એક આનો તો કહેવાય
 સોળ આનેતો રૂપિયા કહેવાય
 પંદર રૂપિયાની એક મોહોર થાય
 ભણો બાળકો ઉમંગ મન આણી
 આ રીતે જો બતાવીએ અબાણી

રાગ બનબારા (૨)

સો રેસનું પાવલું બાણું
 ચાર પાવલે રૂપિયા પ્રમાણું
 આરીત કાઢીએ સારી
 એ બાલકો લેજે સ્વીકારી
 ભણો બાળકો ઊલટ આણી
 આ બીજી રીતે જો અબાણી

રાગ કટાવ (૩)

શેર એકના બોત્તર ટાંક
 ચાલીસ શેરે માણનો આંક
 એ રીતે જો વેપાર કરજે

હિસાબ ગણતી મનમાં ધરજે
ધરી ઊમંગે મનમાં ચાહે
ભણી ગણીને સુખીઆ થાઓ
રાગ બિલાવર(૪)

લુગડાં તથા લાકડા
ભરવાનું કોષ્ટક

૨ આંગળ=૧ તસુ અ (ધ'ચ) આંગળ બેથી તસુ બને વળી ધ'ચ
કહેવાય

૨૪ તસુ = ૧ ગજ ચોવીસ તસુનો ગજ છે દોઢ ગજ વારથાય
૧૧૧ ગજ=૧ વાર અ.(યાર્ડ) એ રીતે લાકડ વળી લુગડાંતો મપાય
ખાળા ભણાઉમંગથી આંક આઠમાં ભણાય

હીરા મોતીનું કોષ્ટક રાગ ગજલ (૫)

૧૬ વીસવાસી=૧ બદામ સોળ વીસવાસીની થાએ બદામતો એક
કહેવાએ

૧૬ વીસવાસી=૧ બદામ સોળ બદામનો ગણવો, દોઢડો એકતો
(ઝુલ) ભણવો

૧૦૦ દોઢડા=૧ ચવ)સો દોઢડે આનો બનેરે સોળ આને ચવ બાણ
૧૩૧૧ ચવ = ૧ રતિ પોણા ચૌદ ચવ એકઠા રતિ થાય પરમાણ
૨૪ રતિ = ટાંક ચોવીસ રતિનો છે ટાંક હિરા મોતીના છે આંક

જમીન માપનું કોષ્ટક રાગ કહુસું નસીબે દુખીઆ કાધો છે

૪ આંગળ=૧ મુઠી આંગળ ચારની મુઠીતો થાએ પાંત્રીસ મુઠીએ
૩૫ મુઠી = ૧ કાઠી કાઠી કહેવાએ અ.

૨૦ કાઠી = ૧ વસો વીસ કાઠીએ થાય છે વસો

૨૦ વસા = ૧ વીધું વીસ વસે વીધું મનમાં ઠરેયો અ.

ખરે ઉમંજે શીખવા ચાહે વદે બાળક
આંક ત્રણની નિશાળે અં

અનાજ તોલવાનું કોણ્ટક રાગ ભુજંગી છંદ
૨૥ રૂપિઆભાર=૧ અધોળ અડીરૂપિઆભાર અધોળ કહેવો
૨ અધોળે = ૧ નવટાંક બે અધોળે નવટાંક માનીલેવો
૨ પાશેરે = ૧ ટીપરી પાશેરની ટીપરી બેજ થાએ
૨ ટીપરી = ૧ શેર શેર એકની ટીપરી બે કહેવાએ
૨ શેર = ૧ અધપાલી અધ પાલી બે એકથી પાલી થાય
૨ અધપાલી = ૧ પાલી ફરા એકની સોળ પાલી કહેવાય
૧૬ પાલી = ૧ ફરો ફરે આઠ ખાંડી તમે માની લેજો
૮ ફરા = ૧ ખાંડી મુડો પચીશે તો તમે ગણી લેજો
૨૫ ફરા = ૧ મુડો

મીઠું ભરવાનું કોણ્ટક રાગ ગાંધીચંદનો
૧૦૦ ફરા=૧ આનો (૨૥૮ન) ભણનારા હમારા સોજ ફરે આનો
તો માની લીજોએ
૧૬ આના=૧ રાસ(૪૦૮ન) સોળ આને તો રાસ બનેછે તમે
લાવોની ઉદ્ધાસ

અડી ટન તો આના કનેછે ચાલીશ રાસ છે પાસ ભ.
આ રીત તો ખરેખર સાચીછે મનમાં કરોને વિચાર
આ કોષ્ટકોથી કામ તમારું પાર પડશે નિરધાર ૨ ભ.
વધુ વીગતે શુરે વિસ્તાર અઢી ટનતો ગણાય
એક આના અડી ટન મળીને સોજ ફરાના થાય ૩ ભ.
ચાળીસ ટન તો ગણી કરીને શાળામાં એતો ભણાય

રાસ ટનની સાથે આવીછે સોળ આના એથી થાય ૪ ભ.
 વખત બાણવાનું કોણક રાગ ખ્યાલ
 ૬૦ વિપળ=૧-૫ળ(૨૪ સેકન્ડ) સાંઠ વિપળ ૫ળ ગાણીને સાંઠ
 ૫ળની ઘડી પ્રમાણ
 ૬૦ ૫ળ=૧ ઘડી(૨૪ મિનિટ) સાંઠ ઘડીના ઘડીના દિવસ માસજ
 ત્રીશજ નીરવાણ ૧
 ૬૦ ઘડી=૧ દિવસ(૨૪ અવર) વરસ તાણા ખાર માસજ ગણુજો
 ચોવીસ સેકન્ડ વિપળમાં બાણ
 ૩૦ દિવસ=૧ માસ મિનિટ ચોવીશે ચોવીશે ગણીકરી
 ડીધી નીરમાણ ૨
 ૧૨ મસ = ૧ વર્ષ અવર તાણા દિવસછે ચોવીશ ખા
 ળકો મનથી ન વીસરીસ
 ભણો ઉમંગે ઉમંગે શીખી કરીને ઘો આશીશ
 સોનું રૂપ તોળવાનું કોણક રાગ ભેખરે ઉતારે
 ૮ રતિ = ૧ માસો આઠ રતિથી માસો બને
 ૧૨ માસા=૧ તોલો ખાર માસે તોલો એકજ
 ૩૭ તોલા=૧ શેર શેર એકના તોલા સાડત્રીસ
 ૪૦ શેર=૧ મણ ચાળીશ શેરે મણ એકજ ૧
 ૨૦ મણ=૧ ખાંડી ખાંડી વીસ મણ બને
 ખરે ખરી છે એ રીતજ
 ગણતી વેળા હિસાબ સૌ
 રાખો મનમાં ઉમંગજ ૨

જમીન લાંબી માપનું કોણ

૨૪ આંગળ=૧ હાથ

૪ હાથ = ૧ દંડ

૨૦૦૦ દંડ=૧ ગાઊ

૨ ગાઊ = ૧ ગવ્યુતી

૨ ગવ્યુતી = ૧ જ્ઞેજન

રાગ ચોખાહરણનો

આંગળ ચોવીસનો એક હાથ,

હાથ ચારનો દંડજ સાથ.

દંડ બેહજર ગાઊએ થાય,

ગાઊ ગવ્યુતીના બે કહેવાય.

ભણા ઊમંગે રીખવા ચાહે,

ભણી પાઠ ઊમંગે ગાઓ

તોલનું કોણ

રાગ ગીરધારીનો

૩ ટ્રેન=૧ રતિ ભણનારે ત્રણ ટ્રેન રતી થાએ ચોવીસ રતિ
એ ટાંક કહેવાએ

૦૧૧ રતિ=૧ ગુંજ પોણી રતીના ગુંજ એકતો થાએ વાલ ગુંજ
બુલ બે આંક કહેવાએ

૨ ગુંજ=૧ વાલ ૭ ચોખાએ રતિ કહેવાએ ચોવીસ રતિના
ટાંક ભણાએ

૧૬ ચોખા=૧ રતિ હીરા મોતીના તોલ ગણાએ એ મત્યક્ષ
રીત મનાએ ૧

૨૪ રતિ=૧ ટાંક સહુ સીક્ષકે દયા આણીને ભણાવો મારા
કામ તે સિધ્ધ કરાવો

બીજી રીતે હમને તમે તો બતાવો સોળ
બુલ ચોખાની રતિ ગણાવો

સોળ ચોખાની રતિ કહેવાએ હીરા મોતીના
તોલ ગણાએ

બીજા તોલમાં તે નવ જાએ એ રીતે

ખીજી જાણાએરે ૨

અંગ્રેજી કોણક

રાગ દોધક છંદ

૧૬ દ્રામ ૧ ઔશ ઔશજ સોજ દ્રામનો થાય પાઉંડે સોજ
જ ઔશ કહેવાય

૧૬ ઔશ ૧ પાઉંડ (રતલ) ત્રણ પાઉંડે પાઉંડ અઠાવીસ થાય
કવાટર નામ તેનું તો લેવાય ૧

૨૮ પાઉંડ = ૧ કવાટર (માણ) ચાર કવાટરથી હંદ્રવેટ છે ખાસો ટન
ના હંદ્રવેટ વીસજ વાંચો

૪ કવાટર = ૧ હંદ્રવેટ અંશી માણને કહે ટન કોય હંદ્રવેટના
માણ ચારજ હોય ૨

૨૦ હંદ્રવેટ = ૧ ટન ભણો બાળક આંક :ણની નિશાળ
પાઉંડને ઝાળખો રતલમાં સાર
શીખો રીતી સમજીતી છે સારી લુલ હો
યતે મૂકોને વિસારી ૩

અંગ્રેજી લંબાઇનું કોણક

રાગ પદ લઘ હર્ષના

૧૨ ઈંચ = ૧ ફુટ ખાર ઈંચનો ફુટ ગણી બાળાભણોરે (ખેવાર)
૩ ફુટ = ૧ ચાર્ડ (વાર) બાળાભણોરે તમે બાળાભણોરે ટેક

૫૫ ચાર્ડ = ૧ પોલ ફુટ ત્રણનો ચાર્ડ પ્રમાણ

૪૦ પોલ = ૧ ફર્લોંગ સાડા પાંચ ચાર્ડનો એક પોલ ગણોરે-૧ ખા.

૮ ફર્લોંગ = ૧ મૈલ ચાળીસ પોલ એક ફર્લોંગ થાય

૩ મૈલ = ૧ લીંગ મૈલ એકના આઠ ફર્લોંગ ભણોરે-૨ ખા.

ઇંગ્રેજી ચોરસ માપનું કોણક રાગ ઇંદ્રસભાનો

૧૪૪ ચોરસ ઈંચ = ૧ ચોરસ ફુટ એકસો ચુમાળીસ ઈંચથી એક

૯ ચોરસ ફુટ=૧ ચોરસ યાર્ડ ચોરસ ફુટ થાય
 નવ ચોરસ ફુટ એકઠા તેતો
 યાર્ડ ગણાય—૧
 ૩૦૧ ચોરસ યાર્ડ=૧ ચોરસ પોલ સવા ત્રીશયાર્ડ મળેથકી પોલ
 થાયછે જાણ
 ૪૦ ચોરસ પોલ=૧ રૂડ ચાળીસ પોલનો રૂડછે એ
 રીતી પરમાણુ—૨
 ૪ રૂડ = ૧ એકર ચાર રૂડ એકર બને નહિ
 શીખે તે અજાણ
 અજાણ શું સમજે તે વિષે કરજે તેને જાણ—૩

અંગ્રેજી ધન માપનું કોષ્ટક રાગ જખાની હાલ
 ૧૭૨૮ ધન ઈંચ=૧ ધન ફુટ સતરસો અઠાવીસ ખરે
 ૨૭ ધન ફુટ=૧ ધન યાર્ડ મળે ઈંચ ફુટ તોજ ભરે
 સતાવીસ ફુટથી થાએ
 સમ ચોરસ યાર્ડ કહેવાએ—૧

અંગ્રેજી લુગડાં ભરવાનું કોષ્ટક રાગ કંટયાણુ
 ૨૧ ઈંચ = ૧ નેલ ઈંચતો ભણો સવાબેયનો ગણો
 ૪ નેલ = ૫૧ યાર્ડ નેલ એક કહ્યું તે મનમાં તમે ભણો
 ૪ ૫૧ યાર્ડ = ૧ યાર્ડ ચાર ૫૧ યાર્ડ ગણી કરીને મનમાં ક
 રો વિચાર

૫૦ યાર્ડ=૧ ઈંગ્લીસ એલ ઈંગ્લીસ એલને ૫૦ યાર્ડ ગણીને છે
 એ ફ્રેન્ચનો સાર ૧
 ૩ ૫૦ યાર્ડ=૧ ફ્રેન્ચીશ એલ ત્રણ ૫૦ યાર્ડ થાએછે એનો ફ્રેન્ચ

મીરા એલ જાણુ

રીતી માપનો કાપડ જાણી કીધો એ નિરવાણુ ૨

ધંગલીસ પ્રવાહી પદાર્થનું કોષ્ટક રાગ ગુરુગોવીંદના મહીના

૪ જીલ=૧ પૈટ ચાર જીલનો પૈટ લેજો માનીરે
૨ પૈટ=૧ કવારટ એપૈટે કવારટ થાએ કહું છું વાણીરે-૧
૪ કવારટ=૧ ગ્યાલન ચાર કવારટે ગ્યાલન થાય લેજો સાચીરે
૬૩ ગ્યાલન=૧ હાગઝેડ ગ્યાલન તેં સઠે હાગઝેડ થાય મુકાન વી
સારીરે-૨

૮૪ ગ્યાલન=૧ પરચંટ ચોર્યાશી ગ્યાલન લઈ હકીકત સાચીરે
૧૨૬ ગ્યાલન=૧ પાઈપ તેનો એક પરચંટ કહેવાય વાત ન કાચીરે
૨ પાઈપ=૧ ટન એકસો છવીસ ગ્યાલનનો પૈપતો થાયરે
એ પાઈપ તણાછે ટન તેથી સમજાયએરે-૪

વખત જાણવાનું કોષ્ટક લાગીછે તરરા ભાઈ પાણી પા

૬૦ સેકન્ડ=૧ મિનિટ સાંડ સેકન્ડની મિનિટ ગણી
૬૦ મિનિટ=૧ અવર અવર મિનિટ સાંડ પછી છે.
૨૪ અવર=૧ દિવસ કલાક ચોવીસનો દિવસ જાણી ૧
૩૦ દિવસ=૧ મહિનો ત્રીસ દિવસનો માસજ જાણી
૧૨ મહિના=૧ વરસ બાર માસનું વર્ષ પ્રમાણી ૨
અંગ્રેજીએ રીતી ગણીને
નામ હિંદુસ્તાને વખત જાણી ૩

વખત જાણવાનું બીજું કોષ્ટક રાગ કાલીંગડો

૭ દિવસ = ૧ અડવાડીઠિ માસ તણાતો ચાર ગણાએ
૪ અડવાડીયા=૧ મહિના અડવાડીયાં કહેવાય

૫૨ અડવાડીઆ=૧ વરસ સાત દિવસે અડવાડીઉંરે
 ૩૬૫ દિવસનું=૧ જુલીઅન વર્ષ શાળામાં એતો ભણુ ય-મા ૧
 ૩૬૫ દિવસ ૫ અવર ૪૮ મિનિટ) અડવાડીઉં સૌ કો ભણુરે
 ૪૭ સેકન્ડ=૧ સૌર વર્ષ

એક વર્ષના ખાવનથાય
 જુલીઅન વર્ષ ગણીકરીને
 ચાર મિત્રો એકાંતે ગાય-મા ૨
 ત્રણસો પાંસઠ દિવસને વળી
 પાંચ અવર કહેવાય
 ઉડતાળીશ મિનિટ સેકન્ડ ભળીને
 સૌર વર્ષ એકજ થાય—મા ૩

ધંત્રેજી ચલણી નાણાનું કોષ્ટક-રાગ ખલખ નારે ખુદાખાવિંદ

૪ ફારદીંગ=૧ પેન્સ ચાર ફારદીંગે પેન્સતો થાય
 ૪ પેન્સ=૧ ગ્રોજ ચાર પેન્સનો એક ગ્રોજ કહેવાય
 ૧૨ પેન્સ=૧ સીલીંગ ખાર પેન્સની સીલીંગ એક થાય
 ૪૮ સીલીંગે=૧ ડાલર સાડાચાર સીલીંગે ડાલર કહેવાય
 ૫ સીલીંગ=૧ ક્રાઉન પાંચ સીલીંગનો એક ક્રાઉન
 ૨૦ સીલીંગ=૧ પાઉંડ વીસ સીલીંગનો એક પાઉંડ
 ૨૧ સીલીંગની=૧ ગીની એકવીસ સીલીંગે એક ગીની
 ખરી રીત એવી સૌએ ગણી

ધંત્રેજી દવા તોલવાનું કોષ્ટક રાગ હરીખીત છંદ

૨૦ ગ્રેન=૧ સ્કુપલ વીસ ગ્રેનતો તમે ગણો
 ૩ સ્કુપલ=૧ દ્રામ એક સ્કુપલ તેનો ભણો
 ૮ દ્રામ=૧ આશ ત્રણ સ્કુપલનો દ્રામતો

૧૨ ઝૌશ=૧ પાઉંડ

કાષ્ટકો માંથી તો ગણો ૧

આઠ દ્રામનો ઝૌશ બને

બાર ઝૌશ પાઉંડની કને

આળસ બાળક છોડજો

ચેતી વિચારી બોલજો ૨

૪ ગ્રેજી સોનું તોલવાનું કોષ્ટક રાગ કહોતો રાખનો

૨૪ ગ્રેન=૧ પેનીવેટ

પેનીવેટના ગ્રેન ચોવીસ

૨૦ પેનીવેટ=૧ ઝૌશ

વીશ પેનીવેટ ઝૌશ ગણોશ ૧

૧૨ ઝૌશ=૧ પાઉંડ

બાર ઝૌશનો પાઉંડજ થાએ

મનની ઉલટથી એતો ગણાએ ૨

શીક્ષક તમને રીત બતાવે

ના આવડેતો મારીને શીખાવે ૩

ચીજોની ગણતરીનું કોષ્ટક

રાગ લલાત છંદ

૧૨ હરેક ચીજ=૧ ડઝન

બાર ચીજથી ડઝનતો ગણો

૧૩ હરેક ચીજ=૧ પકો ડઝન

તેર ચીજથી પકો ડઝન લણો

૫) ડઝન=૧ રોલ

પાંચ ડઝનેતો રોલ થાયછે

૧૨ ડઝન=૧ ગ્રોજ

બાર ડઝનેતો ગ્રોજ કહેવાયછે

(ધીરજ રાખીને ભાઈ તમે લણો નવી વિધાનો શોધજ કરો)

(પુરૂષ જાત થઈ બેસી શું રહો આખર લેવાને ચીતમાં ચરો)

કાગળની ગણતરીનું કોષ્ટક

રાગ નિર્બળ શત્રુ

૨૪ કાગળ=૧ કવાચર(તાવ)

ચોવીસ તાવે કવાચર થાએ

૨૦ કવાચર=૧ રીમ (ધા)

વીશ કવાચરે રીમ મનાએ

૨ રીમ = ૧ બંડલ

બે રીમજનો બંડલ બને

રીત એવી વેપારીએ કને

અક્ષતી

શીખો શીખનાગ રીત આંતો કેવી છે રશીક

હાંશજ રાખી તમે શીખો સૌ ભાઈ

ના ઉમેદ થાશો ન જરાએ મનમાંહી ચોવીશ ૧

અંગ્રેજી કોષક

રાગ બીસાવર

૨૦ હરેક ચીજ=૧ સ્કોર

વીસ ચીજનો સ્કોર છે

૫ સ્કોરે=૧ સો

સોના સ્કોરજ પાંચ

૬ સ્કોરે=૧ પકો સો

સ્કોરજ છ જો લીજએ

વાંચી મનમાં તું રાચ ૧

સ્કોર છ તો ગણી કરી મનમાં કરો વિચાર

પકો સ્કોર એથી બને જાણો તમે નિરધાર ૨

સઘળા નંબરની નિશાળોને માટે કાઢી છે રીત

જાણો ભણનારા ઉમંગથી ભણવા રાખોને પ્રીત ૩

હિંદુઓના મહીનાનું કોષક રાગ ચાલો ચાલો સેલાણીના

૧ કારતક=૨ માગશર વર્ષ એકના માસ બાર થાય છે રે

૩ પોસ =૪ માહા કારતક, માગસર, પોસમાં ભણાયછે રે ૧

૫ ફાગણ=૬ ચૈત્ર એક વર્ષની રૂતુ ત્રણ થાયછે રે

૭ વૈશાખ=૮ જેઠ તેમાં પ્રથમ રિયાળો આવી જાયછે રે ૨

૯ અશાઢ=૧૦ શ્રાવણ ફાગણ ચૈત્ર વૈશાખ જેઠ જાણજેરે

૧૧ ભાદરવો=૧૨ આશો) એતો તાપની મોશમ પ્રમાણજેરે ૩

અશાઢ શ્રાવણ ભાદરવો આસો વળીરે

એતો ચોમાસાની રૂતુ ત્રીજ ગણીજેરે ૪

અંગ્રેજી બારે મહીના રાગ શુદ્ધી આણી ફળજાણી

અંગ્રેજીના બાર માસ તમે જાણીરે

- ૧ જાનેવારી તમે ભણોરે ભણનારા ભણોરે ટેક
જાનેવારી માસ પહેલો કહેવાય
દીન તેનાતો તમે એકત્રીસ ગણોરે—૧ તમે
- ૨ ફેબ્રુઆરી ફેબ્રુઆરી માસ બોજો કહેવાય
તેના દીન અડાવીસ બાળા ગણોરે—૨ તમે
- ૩ માર્ચ માર્ચ માસતો ત્રીજો પ્રમાણ
દીન તેના તમેતો એકત્રીસ ભણોરે—૩ તમે
- ૪ એપ્રિલ એપ્રિલ માસતો ચોથો નિર્પાણ
ત્રીસ દિવસે એતો પૂરો થાય ખરોરે—૪ તમે
- ૫ મે મે મહિનો પાંચમો ગણાય
એકત્રીસદીન એના તમે માનીલેજોરે—૫ તમે
- ૬ જૂન જૂન માસતો છઠ્ઠો જાણો
દિવસ ત્રીશથી એને તમે ગણી લેજોરે—૬ તમે
- ૭ જુલાઈ જુલાઈ માસતો સાતમો આવ્યો
સાથે દિન એકત્રીસને તેડી લાવ્યોરે—૭ તમે
- ૮ આગષ્ટ આગષ્ટ માસતો આઠમો કહાવ્યો
તેતો એકત્રીસ દિવસને ભરી લાવ્યોરે—૮ તમે
- ૯ સપ્ટેમ્બર સપ્ટેમ્બરને નવમો વખાણો
દીન ત્રીસ એના તમે સર્વે જાણોરે—૯ તમે
- ૧૦ અક્ટોબર અક્ટોબર માસ દસમો કહાવે
તેના દીનતો એકત્રીસ ગણ્યા આવેરે—૧૦ તમે
- ૧૧ નવેમ્બર નવેમ્બર અગીઆરમો માસ
તેતો ત્રીસ દિવસથી રાખે આશારે—૧૧ તમે
- ૧૨ ડીસેમ્બર ડીસેમ્બર તો છેલ્લોરે આવ્યો

એકત્રીશ દીનને સમજવી લાગ્યો—૧૨ તમે

હિંદુની તિથિઓ રાગ આંખજ તેરી એશી દેખાતી

૧ પડવો ૨ ખીજ પડવો ખીજ ત્રીજ ગણીને ચોથ પાંચમ છઠ્ઠે સાર
૩ લીજ-૪ ચોથ) સાતમ આઠમ નોમ જાણીને દસમ અગીયારસ
૫ પાચેમ=૬ છઠ્ઠ) નીરધાર

૭ સાતમ=૮ આઠમ) બારસ તેરસ ચૌદસ ગણજો પૂનેમ ચંદ્રમાંની
૯ નોમ=૧૦ દશમ) ગણાય

૧૧ અગીયારસ=૧૨ બારસ) અંધારીઆમાં અમાસ આવે માસ
૧૩ તેરસ=૧૪ ચૌદસ) આખરેતો પૂરો થાય

૧૫ પુનેમ=૧૧) અમાસ)

હિંદુઓના સાતવાર રાગ આંખજ પોતાની સ્ત્રીને
ખડગ ઉગામતી વખતે કહ્યાણ
ગાયતે રાહુ

૧ સોમ = ૨ મંગળ

૩ બુધ = ૪ ગુરુ

૫ શુકર = ૬ શની

૭ રવી

સોમ મંગળને બુધ ગુરુ

શુકર શનિને રવી જાણો ૧

સાતેવારની શોભા તે શી કડુ

વારથી ચાલે આ સંસારે

નંબર ત્રણની નિશાળ મધેરે ૨

બાળકો આવાર ગણો પ્રીતેરે

“ધી રાહજીંગ સ્થાર” પ્રીન્ડીંગ પ્રેસ, પુરત, બાળકબજાર
ના મોટા મંદીર પાસે.

